

vincie' heetten) vier uit hun functie verwijderd. De eerste die moest heengaan, was de commissaris der provincie Zeeland, jhr. mr. J. W. Quarles van Ufford.

Quarles was op de avond van 14 mei '40 uit Middelburg naar Zeeuws-Vlaanderen getrokken zonder enige instructie achter te laten voor de ambtenaren van de provinciale griffie. Bij zijn ontstentenis had de enige gedeputeerde die in Middelburg woonde, mr. P. Dieleman, al bijna dertig jaar lid van het Zeeuws provinciaal bestuur voor de Anti-Revolutionaire Partij, de functie van commissaris waargenomen. Eerst eind mei keerde Quarles naar Middelburg terug. Zijn gezag was in hoge mate aangetast. Wel slaagde de griffier der Staten (die Quarles vergezeld had) er in, sommigen er van te overtuigen dat de commissaris alleen het belang van Zeeland op het oog gehad zou hebben, maar anderen bleven zijn houding veroordelen en onder hen stond de eierzuchtige mr. Dieleman vooraan.

Deze die nooit van sympathie voor het Derde Rijk had doen blijken, was omgeslagen als een blad aan een boom. Op 18 mei had hij de uit internering ontslagen districtsleider van de NSB, J. A. Dekker, ontvangen met de Hitlergroet en met de woorden 'Ik ben *zur Verfügung!*' Daarmee had hij Dekker zo geërgerd dat deze hem toegevoegd had: 'Ik heb altijd Nederlands kunnen verstaan, laten we nu ook Nederlands spreken.'¹

Voor de Duitsers werd Zeeland in de zomer van '40 uit militair oogpunt een hoogst belangrijke provincie: de landingen in Engeland stonden op het program. Het grootste deel van Zeeland ressorteerde voor militaire aangelegenheden onder de *Wehrmachtbefehlshaber in Belgien und Nordfrankreich* - uit die hoek kwamen klachten over de traagheid waarmee Quarles Duitse eisen door gaf. Seyss-Inquarts *Beaufragter*, Münzer, was over Quarles ('*stur aber nicht unwillig*'²) niet bepaald ontevreden, maar de beslissing lag niet bij hem. Münzer werd gedwongen, een opvolger te noemen. Na overleg met Dekker viel zijn keus op Dieleman. Dieleman had zich weliswaar nog niet bij de NSB aangesloten, maar met zijn overtuiging dat Duitsland de oorlog al gewonnen had, was ook zijn bereidheid versterkt om '*zur Verfügung*' te blijven. Hij was voor Seyss-Inquart een alleszins acceptabele kandidaat.³ Medio september was het zover. Dieleman ontving een telegram uit Den Haag: Quarles was uit zijn functie ontheven, de waar-

¹ J. A. Dekker: 'De bestuurders van Zeeland tijdens de bezetting van 1940-1944', p. 434 (Doc II-923, c-1). ² A.v., p. 426-27. ³ Dieleman heeft in verscheidene opzichten tijdens de bezetting getracht, de nadelen van de oorlog van Zeeland af te wentelen; hij werd overigens in '43, 'na zeer ernstig gebed' begunstigend lid van de SS. (P. Dieleman: 'Overzicht van de gang van zaken gedurende de bezetting in 't provinciaal bestuur' (sept. 1945), p. 23, Doc I-339, a-4).